

## **PRZEBACZAĆ** (26) *vb impf*

e jasne; w inf oba a jasne; w pozostałych formach -bã- (18), -ba- (2) *ProtBaz*, też *RejPs*.

inf przebaczać (3). ◇ *praes* 1 sg przebaczam (8). ◇ 3 sg przebaczą (6). ◇ 1 pl przebaczamy (1). ◇ 3 pl przebaczą (1). ◇ *praet* 3 sg m przebaczał (2). ◇ 3 pl m pers przebaczali (1). ◇ *fut* 3 sg f przebaczać będzie (1). ◇ *imp* 2 sg przebaczaj (1). ◇ *con* 1 pl m pers byśmy przebaczali (1). ◇ *part praes act* przebaczając (1).

*Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVII w. (z Cn) s.v. przebaczyć.*

1. Wybaczać, darowywać winę; *conivere, indulgere, negligere Modrz; concedere, condonare peccatum a. pecunias, facere gratiam criminis, ignoscere, parcere, pietati dare peccatum Cn* (12) :

*przebaczać czego* (4): Iáka ielt íprofnóść nyewyáry przeciw P. Bogu/ s ktorey frogie ízemránie y bluźnirftwo pochodzi. A wśákoż pan tego miłościwie przebaczáiąc okázuye dobroć swoię. *LubPs* R6 *marg*, Sv *marg*; Przetoż żeś mym dziecięciem przebaczam wśytkiego/ Niechcąc przed się brąć więcej wyśtępku żadnego. *HistLan* C4v, D2v.

*przebaczać co* (4): *RejPs* 116; Według twey ípráwiedliwości/ nie chćiey nas ídźić ze złości/ ále z Oycowskiéy miłości/ przebaczay náłze krewkości *ArtKanc* M19. *Cf Zwroty*.

*przebaczać czego a. co [w tym: po przeczeniu (2)]* (3): *LubPs* N3 *marg*; A ielli to mamy zá słuźną rzecz/ áby nam wyśtępki náłze odpufzczano/ czemu my też lámi nieprzebaczamy cudzych wyśtępkow? *ModrzBaz* 66, 65.

*przebaczać komu* (2): Iáko Pan wśzetecznym á złym długo przebacza ich złości/ á zda sie yákoby im miał tego przemilczć. *LubPs* N3 *marg*; *ModrzBaz* 20.

*Zwroty*: »przebaczać grzechy« (1): tak że téłz [*Pan Bóg*] przebaczá grzechy náłze poki iedno wiary ízczéréi a niezmyflonyi nieodpadámy *MurzNT* 3v.

»krzywdy przebaczać« (1): ludzie ná wielkich dośtoynościách będący wiele krzywd máią przebaczáć *ModrzBaz* 81v.

*Szereg*: »przebaczać a odpuszczáć« (1): iellibyśmy wiele rzeczy nieprzebaczáli/ á wyśtępkow sóbie zobopolnie nie odpufzczáli [*ut nisi in multis conniveamus ac errata nobis mutuo condonemus*]/ nie długoby to towarzýstwo á złączenie ludzkie trwáło. *ModrzBaz* 65.

2. Zanedbywać, zapominać; nie przywiązywać wagi, pomijać, lekceważyć; przymykać oko na coś; *conivere Modrz; deponere ex memoria, obliterare, oblivisci Cn* (7) : Rádzęc [!]/ tylko z mądremi záliáday w bieliedzie. Bo ci wśytko v siebie dobrze wważáią/ Choć ich czáfem dolega ínádnie przebaczáią. *ProtBaz* E2.

*przebaczać kogo* (G) (1): oná [*matka*] ípuściwíły sie ná mámkę przebaczáć dzyecyęcyá będzie/ á máмка yáko nye o śwem/ tudzyełz będąc nayemnická [!] nye przypiluye áni sie ítárác będzie *GliczKsiąż* D3.

*przebaczać kogo, [co]* (2): [Summa siana: tego być liczba pewna nie może wypisana, iż kładą po rozmaitych miescach [...], ale bywa rozwożono przez gbury wedle rozkazania do inszych folwarków, przebaczając bydła i dobytku wszelakiego większe i potrzebniejsze wychowanie. *LustrMalb* I 74]. *Cf przebaczać kogo, co w czym.*

*przebaczać kogo, co w czym* (2): Y wyele inflych historyi mogłby człowyeek przywyesc/ yako fynowye vpadfły/ ná rodzice fwe nárzekáya/ przeto iż one w wychowányu przebaczáli *GliczKsiqż* E6; W ktorych wżytkich rzeczach [*krzywoprzysięstwach, rozbojach*]/ wiele muśi przebaczać Hetman/ iefli chce mieć powolne á posłużne żołnierze. *ModrzBaz* 107v.

*przebaczać kogo* (*G a. A*) [*w tym: po przeczeniu* (3)] (3): Iáko Pan nie przebacza wiernych czo fie w nim kocháią. *LubPs ff marg*; [*GrzegŻarnPos 1597 22 (Linde s.v. przebaczyć)*]. *Cf przebaczać kogo* (*po przeczeniu*) *czym, Zwrot*.

*przebaczać kogo* (*G a. A*) (*po przeczeniu*) *czym* (1): Yakobowe żony Lia á Rachel zá wyełki to fobyemyáły fkarb/ á vpominek gdy im pan Bog dał co młodego/ powyádáyac/ yuż pewnye wyemy iż pan Bog ná nas lálkaw/ gdy nas tym nye przebacza. *GliczKsiqż* C2v.

*W przeciwstawieniach*: »przebaczać ... [*dobre oko mieć*], miłościwie wysłuchać« (1): *LubPs* X3; [*świat was odmietuie/ ále Pan przyjmuie/ Swiát was przebacza/ ále Bog ná was dobre oko ma. GrzegŻarnPos 1597 22 (Lindes.v. przebaczyć)*].

*Zwrot*: »nigdy nie przebaczać [*kogo (G a. A) w czym*]« (1): A oóbliwie nam tu [*w Psalmie 102*] záleca dobrotliwość Bofką/ iż on nas w smutkach/ w trofkách/ á w niedośtáthkach nászych nigdy nie przebacza/ owżzem nas záwždy miłościwie wyfluchać raczy/ iáko Pan á Ociec nász dobrotliwy. *LubPs* X3.

**3. Rozpatrywać, rozważać; przyglądać się; lustrare, persentire Mącz; dirimere, perlustrare, perspicere, recensere, recognoscere Cn** (3) : Lustró, Oczyściam/ też oglądam/ przepátruyę/ przebaczam/ obchodzę. *Mącz* 200b, 383c.

*Ze zdaniem dopełnieniowym* (1): nie dla tego fie rozmyślał [*Gedeon*] áby co miał czynić przeciw rofkazániu Páńńkiemu/ ále rofthropnie przebaczał iákoby dofyć mogł vczynić woley iego/ áby też wízedł niebefpieczeństvá ktore baczył. *BibRadz* I 138c *marg*.

**4. Przewidywać, przeczować; praesentire Mącz, Calep, Cn; praescire Mącz, Cn; praevidere Calep; praesagire, prospicere Cn** (4) : Praesentio, Naprzód álbo pierwey niż kto poczuwam/ przebaczam. *Mącz* 383c, 373b; Praevideo – Przebaczam. *Calep* 845a, 839a.

*Synonimy*: **1. darować, odpuszcząć, przeglądać**; **2.** »lekce sobie ważyć«, zamieszkiwać, zaniedbawać, zapominać; **3. oglądać, przepatrować, rozważać**; **4. poczuwać, widzieć**.

*Formacje współrdzenne cf BACZYĆ*.

*Cf [PRZEBACZANIE]*